

Arja Juvonen ps

Kirjallinen kysymys hyvinvointialueilla tehdyn harmonisoinnin heikentävistä vaikutuksista omaishoidon tuen määrään ja omaishoitajien yhdenvertaisuuden toteutumisesta valtakunnallisesti

Eduskunnan puhemiehelle

Soteuudistuksen seurauksena uudet hyvinvointialueet aloittavat 1.1.2023. Tällä hetkellä kunnat päättävät omaishoitajien korvauksista ja korvausten suuruus vaihtelee kunnittain. Tämä on aiheuttanut eriarvoisuutta omaishoitajien välillä, sillä tuen määrä on voinut vaihdella suuresti riippuen kunnasta.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL ehdotti sote-uudistuksen yhteydessä omaishoidon tuen myöntämisperusteiden yhtenäistämistä.

Kaikilla hyvinvointialueilla THL:n ehdotusta ei oteta yhtenäistämisen lähtökohdaksi. Ratkaisut ovat aluekohtaisia, ja ne ovat keskenään erilaisia.

Perustuslain toisen luvun kuudennen pykälän mukaan: *Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.*

Omaishoitajien eriarvoisuudesta ei päästä eroon yhtenäistämisen ja hyvinvointialueiden aloittamisen jälkeenkään. Vaikka kuntien väliset erot poistuvat hyvinvointialueen sisällä, jäävät omaishoitajat edelleen eriarvoiseen asemaan koko maan mittakaavassa. Omaishoidon tuen myöntämisen kriteerit, aluekohtaiset tukpäätökset ja omaishoidon tuen määrät vaihtelevat alueilla.

Hyvinvointialueilla tehdään ns. harmonisointia, jolla omaishoidon palkkiot ja asiakasmaksut tuodaan samalle tasolle yhtenäisesti hyvinvointialueella. Harmonisointi voi tarkoittaa sitä, että jonkin kunnan aiemmin myöntämä omaishoidon tuen määrä laskee. Näin on tapahtumassa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella, jossa aluehallituksen päätöksellä 28.11.2022 omaishoidon tukea harmonisoitiin. Aluehallituksen päätös laskee omaishoidon nykyisen tuen määrää Espoon, Kauniaisten ja Kirkkonummen omaishoitajilta. Lopullisen päätöksen asiaan tekee aluevaltuusto.

Sote-uudistuksen valuviaksi on osoittautumassa se, että saavutettuja etuuksia voidaan näin kyllä leikata, vaikkakin sote-uudistuksen tarkoituksena oli vastata muun muassa kasvavan vanhusväestön hoidon tarpeeseen ja palvelujen laadun parantamiseen. Kun omaishoidon tuen ylintä

Kirjallinen kysymys KK 610/2022 vp

maksuluokkaa leikataan, aiheuttaa se omaishoitajalle taloudellisen taakan kasvua, mutta antaa myös signaalin välinpitämättömyydestä hänen työtään kohtaan. Kun omaishoitoa ei nähdä arvokkaana, tulee se lisäämään myös laitoshoidon tarvetta, sillä omaishoitajat eivät jaksakaan tehdä raskasta omaishoitotyötä. Omaishoitajista moni on myös itse ikääntynyt.

Laissa on säädetty omaishoitajan oikeudesta viiteen palkattomaan vapaapäivään kalenterivuoden aikana, jolloin hän hoitaa läheistään. Laissa on säädetty, että työnantajan tulee pyrkiä mahdollistamaan työntekijälle vapaata työstään omaishoidon ajaksi myös pidemmäksi aikaa. Tämän toteutuminen voi olla joillakin aloilla haastavaa, ja työntekijä voi joutua irtisanoutumaan työstään omaishoidon ajaksi. Usein tilanne äkilliselle omaishoidon tarpeelle tulee vakavan ja äkillisen läheisen sairastumisen myötä. Näissä tilanteissa hoidontarpeen ollessa suuri omaishoitaja voi päästä omaishoidon ylimpään maksuluokkaan. Kun nyt ylintä maksuluokkaa leikataan esimerkiksi Espoossa, tarkoittaa se omaishoitajan edun suurta menetystä huolimatta raskaimmasta omaishoidon luokituksesta. Tätä ei voi pitää mitenkään hyväksyttävänä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta omaishoidon tuen määrää ei heikennetä hyvinvointialueilla entisestään jo olemassa olevasta tasosta,

miten hallitus aikoo varmistaa sen, että omaishoidon tuen määrä harmonisoidaan hyvinvointialueella jo voimassa olevan korkeimman omaishoidon tuen määrään ja

miten hallitus turvaa sote-uudistuksen tavoitteen yhdenvertaisuuden toteutumisesta valtakunnallisesti omaishoitajien kohdalla?

Helsingissä 29.11.2022

Arja Juvonen ps